

10.500 m nad zemljo.

a prostranem prostoru zunaj velikega mesta, pred plinarno, vlada v zgodnjih jutranjih urah živahno vrvenje. Krepke roke najetih pomagačev držijo na dolgih vrveh ogromen balon, velikana, ki meri v premeru celih 26 m. Ko bodo izpustili tega s plinom napolnjenega mogočnega, se bo zmagoslavno dvignil v zrak — sedaj ga pa le mirna jutranja sapica lahko ziblje sem in tja. — Dva znanstvenika hočeta napraviti s tem balonom potovanje v še neraziskane višave, da proučita zračne, toplotne in vremenske pojave, ki vladajo v višinah nad našo zemljo.

Že sta tu, zavita v debele kožuhe, s toplima kučmama na glavah. Potrebno jima bo to gorko oblačilo, saj vesta že iz merjenj, ki sta jih napravila z majhnimi, neobljudenimi poizkusnimi balončki, da vlada v teh višinah neizmeren mráz 40 do 50° C. Zrak namreč, ki je nad našo zemljo, dobiva toploto le od zemlje same, ki izžareva temne toplotne žarke. Svetli, svetlobni solčni žarki, ki vpadajo na zemljo, pa ne oddajajo nobene toplote zračnim plastem.

Pogumna moža preizkusita še enkrat vse instrumente, barometer, termometer, higrometer (vlagokaz), kompas in daljnogled. Vse je v najlepšem redu, tudi vreče, ki visijo na vseh štirih straneh balonove košare in vsebujejo težek pesek za obremenitev balona. Posebno pozornost pa posvetita zaklopki za plin in aparatom za kisik. Če bi odpovedali ti aparati, bi jima pomenilo to sigurno smrt, ker se v redkem zraku nad zemljo ne da dihati s pljuči, temveč samo s kisikom.

Vse je pripravljeno. Preden pa se posloviata učenjaka od mnogoštevilne množice, se ozreta še enkrat proti nebu. Sonce sije prijetno na zemljo, kristalno čisto je nebo. Le v neizmerni višini se razprostira svetla tančica ovčjih oblakov. Samo dolge, ozke proge, ki se prepletajo v najrazličnejših oblikah, pričajo o močnih viharjih, ki vladajo v višini 9000 metrov. Do tja se hočeta povzpeti naša moža, če jima bo sreča mila in če bosta mogla, še više...

Ura kaže 10³⁰. Še poslednji pozdrav. Raziskovalca zlezeta v košaro. »Srečno pot in na svidenje!« Znamenje za odhod. Delavci spustijo vse vrvi — balon se prične dvigati.

Mahanje z robci in navdušeni klici množice ga spremljajo. Ljudje postajajo vedno manjši in manjši, končno so še samo drobne, črne pike. Naša učenjaka sta sama, noben glas ne prodre več do njiju. Pred seboj na mizici sredi košare imata razprostrte karte in tabele.

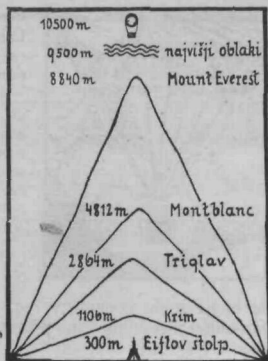
»Kam ploveva?«

Eden se ozre na magnetno iglo.

»Proti jugu naju nosi veter!«

»In kako visoko sva že?«

Višinski barometer kaže 1000 m.

»Više moraval«

Na vsaki košarini stranici izprazneta po eno vrečo peska. Razbremenjeni balon napravi skok, kakor žoga, ki odskoči od tal. 1300—1500—1800 do 2000 metrov. Kako jasno in lepo je v tej višini! Z užitkom udihavata čisti zrak.

»Še više!«

Zopet izgube štiri vreče svojo vsebino. Balon se pa dviga in dviga. Enakomerno zapisujeta znanstvenika svoja opazovanja in delata beležke v različne tabelle.

Ena ura popoldne! 5000 metrov!

»Sedaj sva že nad Montblancom!« zavpije eden tovarišev skozi debelo kučmo v uho.

»Še više...!«

Že ploveta pod lahnimi oblaki. Mraz pritiska huje in huje. Dobro se zavijeta in potisneta kučmi globoko čez ušesa. Vsled mraza morata opustiti tudi vsako pogovarjanje.

Termometer kaže -30° ; višinski barometer pa 9000 metrov. Ponosna samozavest ju navdaja, saj sta više nego katerakoli vzpetina na zemlji, više nego Mount Everest! Tako visoko še ni prišel nihče!

Kmalu dospeta v območje nasprotnih vetrov. Balon menja vsak trenutek svojo smer. Lahne meglice jima od časa do časa zastro razgled, nato zopet plavata v ogromnem meglenem morju.

Nastopati prične tudi nizek zračni tlak, ki ga občutita na svojih telesih, akoravno aparati s kisikom brezhibno delujejo. Svinčena utrujenost lega obema na ude. Vedno težje in težje se borita proti utrujenosti. Balon plove še štiri ure.

10.000 metrov visoko sta in toplomer kaže 40° pod ničlo!

Ali naj ploveta še više?

Pisoči barometer, s kolesjem in črnim vred, je že davno zamrznil. Vsa prizadevanja da bi ga zopet spravila v red, so brezuspešna. Zato pa deluje živosrebrni barometer brezhibno in prikazuje 202 mm zračnega tlaka, kar odgovarja višini 10.500 m.

Enemu izmed mož postane nenadoma slabo, držati se mora roba košare, da ne omahne. Predmeti izginjajo izpred njegovih oči. Morda pa njegov aparat ni v redu? Ali pa je napor prevelik?

Prvi opazi z grozo, kako postaja tovariš smrtnobled, kako zapre oči. Cev za dihanje mu pade iz ust. Urno priskoči k onesveženemu drugu in ga jame tresti. Nobenega odgovora. Ali je mrtev? Ali je samo omedlel? Ali sva se mogoče dvignila previsoko? Prestraši se in potegne z vso silo za vrvico, ki zapira odprtino s plinom napolnjenega balona. A tudi njega prevzame napor in zgrudi se onesvečen poleg svojega tovariša.

Plin uhaja iz balona vedno bolj in bolj. Balon pa pada, spočetka počasi, potem pa vedno hitreje in hitreje. Zračni tok ga potegne parkrat kvišku za par sto metrov, potem pa pada s tem večjo naglico proti zemlji. Kako bo končala ta vožnja?...

Končno, po polurni omedlevici, se nenadoma oba zopet zavesta. Preplašena strmita drug v drugega in hočeta vstati. Toda še hujshe jima postane.

Zrak še vedno ni tisti, kakor ga vdihavamo mi na naši zemlji, zato vtakneta urno cevi za dihanje v usta.

Globoko vdihavata kisik iz aparatov. Pomanjkanje zraka in občutek groze in strahu polagoma izginja, muči ju pa strašanski glavobol in težka utrujenost.

Balon še vedno pada. S skrajnim naporom svojih sil skušata ublažiti padanje z odmetavanjem peska. Že sta v višini 3000 metrov. Posreči se jima, da dobita balon zopet v svojo oblast. Nato se izmotata iz kožuhov in skrbno zavijeta vse instrumente in zapiske, da se ne bi pokvarili ob prehudem padcu na zemljo.

»Kje smo?« je prvo vprašanje, ki si ga po dolgem času zopet zastavita. Pod seboj opazita popolnoma izpremenjeno pokrajino.

»Zemljevid!« Sedaj šele spoznata, da ju je veter v gornjih zračnih plasteh zanesel skoraj 10 km od prvotnega vzletnega mesta.

Vedno počasnejša postaja vožnja. Pod njima se razprostira veliko požeto polje, baš najboljša priložnost za pristanek. Z združenimi močmi potegneta za vrstico in odpreta zaklopko na stežaj. Balon se nagubanči in sesede — sidro se pa zapiči v mehko zemljo. Še en sunek — in na tleh sta.

Iz sosednje vasice prihitijo kmetje in pomagajo pogumnima raziskovalcema iz košare.

Kako sta srečna, da sta se nepoškodovana in s tako važnimi zapiski vrnila zopet na zemljo!

L. N. TOLSTOJ — JOSIP VIDMAR:

Bulka.

Imel sem majhnega buldoga. Ime mu je bilo Bulka. Bil je črn po vsem telesu, samo končki prednjih tac so bili beli. Vsi buldogi imajo nižjo čeljust daljšo od gornje in gornji zobje jim prijemajo za spodnje; Bulki pa je spodnja čeljust tako štrlela naprej, da sem mu med zgornje in spodnje zobe lahko vtaknil prst. Obraz je imel Bulka širok, oči velike, črne in blesteče; kazal je zobe in podočnjake. Bil je podoben Arabcu. Bulka je bil miren in ni bil popadljiv, toda bil je zelo močan in vztrajen. Kadar je kako stvar popadel, je stisnil zobe in obvisel na nji kakor krpa, da ga kakor kuščarja ni bilo mogoče odtrgati.

Nekoč so ga spustili na medveda. Popadel ga je za uho in obvisel na njem kakor pijavka. Medved ga je bil s šapami, ga stiskal k sebi in ga premetaval z ene strani na drugo, a ga ni mogel odtrgati in se je prevalil na glavo, da bi ga strl; toda Bulka se ga je držal, dokler ga niso polili s hladno vodo.

Dobil sem ga, ko je bil še ščene, in sem ga sam vzredil. Ko sem se odpravljaj na Kavkaz, ga nisem hotel vzeti s seboj. Odpravil sem se na skrivaj in sem velel Bulko zapreti. Na prvi poštni postaji sem se že hotel presesti na drugo pošto, ko sem nenadoma zapazil, da se po cesti trklja nekaj črnega in blestečega. Bil je Bulka s svojo ovratni-